

# Ansvarsdag 2 • Forskning

**RAK Definition:** Ansvar är att vara pålitlig att göra de saker som förväntas eller krävs av dig.

I den här lektionen kommer eleverna att lära sig mer om vad professorn och forskaren Dan Ariely kallar "fudge-faktorer" och hur dessa fudge-faktorer tillåter våra hjärnor att ljuga, fuska eller vara oansvariga utan att vi inser det. Det är motsatsen till självdisciplin som vi diskuterade på dag 1. Istället verkar fudgefaktorn ge oss tillåtelse att fatta oansvariga beslut och känna oss okej om dem. Idag kommer vi att diskutera vad dessa fudgefaktorer är så att vi kan se efter dem och korrigera dem.

## Veckomål

Eleverna kommer att:

- ☐ Analysera både personligt och företagsansvar.
- ☐ Utvärdera sitt samhälle genom att ta ansvar.

## Resurser / Material

- ☐ **VIDEO:** [Fudge-faktorn \(1:41\)](#)
- ☐ Om du är intresserad kan du granska/visa andra videor som visar upp Dan Arielys arbete. (O)ärlighet: Sanningen om lögn är lång men mycket välgjord. Det finns också TedTalks av Ariely som du kan tycka är intressant.

## Reflektera / bedöma

**Leveranser:**

- ☐ Dagliga deltagandepoäng
- ☐ **Ansvarsjournalpost:** Vilken "fudge-faktor" kämpar du mest med? Vad kan du göra för att ta lite mer ansvar på det här området och inte låta fudgefaktorn påverka ditt beslutsfattande så mycket?

## Dela med sig

**Diskussionsstartare:**

- Anser du dig själv som en bra och anständig person?
- Har du någonsin ljugit eller lurat något?
- Om vi är bra och anständiga människor, varför ljuger eller fuskar vi?



## Inspirera

Vår förmåga att vara oärlig (ljuga eller fuska, till och med bara lite) är beroende av vad professorn och forskaren i beteendekonomi, Dan Ariely, kallar **fudge faktor**.



**Kolla på:** [Fudge-faktorn](#)

**Diskutera:**

- ☐ Vad betyder termen "fudge-faktor"?
- ☐ Här är de 10 sakerna som påverkar våra fudge-faktorer:
  1. Alla gör det
  2. Interessekonflikt
  3. Jag skadar inte någon
  4. Att ljuga för andra
  5. Kreativitet
  6. Brist på tillsyn
  7. Sociala normer
  8. Trötthet
  9. Avstånd från brottet
  10. Självbedrägeri
- ☐ Vilken av dessa saker resonerar mest hos dig? Vilket kan få dig att känna att det är okej att ljuga eller att fuska på något?

## Bemyndiga

**Rollspel och diskutera:**



Välj villiga deltagare att rollspela följande situationer (om ingen är villig eller om du har ont om tid kan du helt enkelt läsa varje scenario). Varje scenario representerar en av fudgefaktorerna. Låt de utvalda eleverna rollspela situationen för klassen. Se om de andra eleverna kan identifiera fudgefaktorn som beskrivs/visas, och diskutera vad ansvarig beslut faktiskt är (jämfört med vad som hände).

Fortsatt...

1. En studentin först period skrev ut svaren på historiequizet, och nu fuskar alla på det så du gör det också. **(Alla gör det)**
2. Ms Smith är föreståndare för skolan som behöver anställa en målare för att måla om alla klassrum men har en mycket begränsad budget. Målaren Dan är Ms Smiths brorson. När alla färgbud kommer in är Painter Dans högsta och överstiger budgeten. Andra lokala företag är villiga att måla skolan för mindre och inom budget. Ms Smith anställer målaren Dan ändå. **(Intressekonflikt)**
3. Du kan inte ta med din hund på stadsbussen om det inte är en certifierad hund för emotionellt stöd (ESD). Detta är inte fallet för din hund, men du ser inte varför den inte är tillåten att rida. Din valp är väluppfostrad och det är för långt att gå till centrum från din lägenhet. Utan bussen är du fast i ditt grannskap. Så du beställer en "emotional support dog"-väst online och sätter den på henne så att folk antar att hon är en ESD. Busschauffören ifrågasätter det inte ens nu. **(Jag skadar ingen)**
4. Din kollega Sam är ny och lär sig fortfarande repen i närbutiken där ni båda arbetar. Din chef är dock inte särskilt förstående och blir lätt frustrerad, även inför kunderna. Sam skulle ha fyllt på mellanmålen men gjorde det inte eftersom han hjälpte en kund med ett problem ute vid pumpen. När Sam kommer in igen kan du se din chef på väg att explodera om snacksfrågan. Du kliver in och säger att du sa till Sam att du skulle fylla på med snacks men glömde, och så det är ditt fel att de är låga. **(Att ljuga för andra)**
5. Dina vänner älskar när du berättar historier om saker som händer dig eftersom du alltid gör dem intressanta, även om de inte är helt sanna. Det är som när din farfar brukade berätta sina fiskehistorier där fiskarna alltid var lite större än de faktiskt var. **(Kreativitet)**
6. Efter skolan ska du göra alla dina läxor och en syssla innan du spelar, men ingen är någonsin hemma så självklart spelar du innan du jobbar. Hur skulle dina vårdnadshavare någonsin veta? **(Brist på övervakning)**
7. Hastighetsgränsen är 55, men folk kör nästan alltid 60. Faktum är att man sällan kör exakt hastighetsgränsen. Du är alltid lite över. **(Sociala normer)** *(Detta exempel kan också vara "Alla gör det" men det är så vanligt att det passar bättre in i sociala normer.)*
8. Du är barnvakt för fyra vilda barn. Det är en fredagskväll och du hade ett stort antal tester den dagen som du var vaken de flesta nätter den senaste veckan till klockan 01.00 för att plugga till. Plus att du har en baskettturnering nästa dag som du är nervös för och ett pianospel på söndag som du inte är redo för. Barnen vill titta på film hela natten och äta skräpmat. Föräldrarna bad att de inte skulle titta på någon tv, utan spela istället. Du är för trött och förkrossad för att leka med dessa barn just nu, så du låter dem titta på TV. **(Trötthet)**
9. Din kompis jobbar på ett snabbmatställe. De får äta en måltid på skift. Regelbundet hämtar du honom när han är klar så att du kan umgås. Även om han redan har ätit sin gratis måltid, sveper han 4-5 hamburgare och ger dig ett par. Du mår inte dåligt av det här eftersom du inte var den som tog hamburgarna. **(Avstånd från brottet)**
10. Du är regelbundet 15 minuter försenad till möten, träning, skola, you name it; du kan aldrig hinna någonstans i tid. Men du mår inte dåligt av det eftersom du annars är en bra person och att vara sen är inte det värsta i världen. Åtminstone dudodyka upp så småningom. **(Självbedrägeri)**